

Bir Hemşirelik Fakültesindeki Akademisyenlerin Mesleki Değerleri

The Professional Values of Academics at a Nursing Faculty

RENGİNAR ÖZTÜRK DÖNMEZ*
SÜHEYLA ALTUĞ ÖZSOY**

Geliş Tarihi: 10.11.2017, Kabul Tarihi: 29.03.2018

ÖZ

Amaç: Bu tanımlayıcı kesitsel tipteki çalışmada, bir hemşirelik fakültesinde görev yapan akademisyen hemşirelerin mesleki değerlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Türkiye'nin batı bölgesinde bir hemşirelik fakültesinde Ocak-Şubat 2016 tarihleri arasında yürütülen ve evrenin tümüne (120 akademisyen hemşire) ulaşılmaya çalışılan çalışmaya, 89 akademisyen hemşire katıldı (Katılım oranı=%74.2). Etik kurul izni ve katılımcıların yazılı izni alınan çalışmada veriler, Tanıtıcı Bilgi Formu ve Revize edilen Hemşirelik Mesleki Değerleri Ölçeği ile toplandı. Ölçekten en az 26 puan, en fazla ise 130 puan alınabilmektedir. Ölçekten alınacak puanın yüksek olması, kişinin güçlü mesleki değerlere sahip olduğunu göstermektedir. Araştırma verileri SPSS 16.0 programında, sayı-yüzde dağılımı, ortalama, Kolmogorov-Smirnov analizi, bağımsız örnek t testi ve tek yönlü varyans analizi ile incelendi.

Bulgular: Akademisyen hemşirelerin yaş ortalamasının 35.52±9.60 olduğu, ortalama 13.38±10.65 yıldır çalışmaları, %55.0'nın doktora derecesine sahip oldukları ve %85.4'ünün öğrencilerine değerler ile ilgili bilgi verdikleri belirlendi. Akademisyen hemşirelerin Revize Edilen Hemşirelik Mesleki Değerleri Ölçeğinden almış oldukları toplam puanın 109.87±1.37 olduğu, madde toplam puan ortalamasının 4.22±0.50 olduğu belirlendi. Öğrencilerine değerler ile ilgili bilgi veren ve 36-45 yaş grubunda yer alan akademisyen hemşirelerin Revize Edilen Hemşirelik Mesleki Değerleri Ölçeğinden daha yüksek puan aldıkları belirlendi (p<0.05). Akademisyenlerin eğitim düzeyi, akademik unvanı, hemşire olarak çalışma durumu ve çalışma yılının ölçek puan ortalaması üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı saptandı (p>0.05).

Sonuç: Akademisyen hemşirelerin güçlü mesleki değerlere sahip oldukları belirlendi. Akademisyenlerin yaşı ve öğrencilere değerler ile bilgi verme durumlarının mesleki değerleri algılamalarında anlamlı bir farklılık oluşturduğu belirlendi.

Anahtar kelimeler: Akademisyen hemşire; hemşirelik; hemşirelik mesleki değerleri.

ABSTRACT

Aim: This descriptive cross-sectional study aimed to determine the professional values of nurse academics working at a nursing faculty.

Methods: Of the 120 total number of nurse academics attempted to be reached, 89 (Participation rate=74.2%) participated in the study, which was conducted at a faculty of nursing in the western region of Turkey between January and February 2016. After ethics committee approval and written consent from the participants were obtained, the data in the study were collected using the Personal Information Form and the Revised Nursing Professional Values Scale (NPVS-R). The lowest possible score obtainable from the scale is 26 and the highest possible score is 130. The fact that an individual obtains a high score on the scale indicates that this individual has strong professional values. The research data were analyzed with the SPSS 16.0 program. Kolmogorov-Smirnov analysis, independent t test, and one-way ANOVA were used for data analysis.

Results: The average age of the nurse academics was 35.52±9.60 years, they worked for 13.38±10.65 years on average, 55.0% of them had a doctoral degree, and 85.4% gave information about the professional values to students. The mean total item score of the NPVS-R was 109.87±1.37 and the mean total item scores of Revised Nursing Professional Values Scale was 4.22±0.50. Academic nurses in the age group of 36-45 who gave information about the professional values to their students were found to have higher scores in the Revised Nursing Professional Values Scale (p<0.05). It was determined that the variations in the nurses' educational levels, academic titles, and working status and working years as a nurse did not show a significant difference in the mean score of the scale (p>0.05).

Conclusion: It was concluded that academics had strong professional values. It was found that the age of the academics and whether or not they gave information about the professional values to their students make a significant difference in the perception of professional values.

Keywords: Nurse academician; nursing; nurses professional values.

* R Öztürk Dönmez, Araş. Gör. Dr.
Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, İzmir
Yazışma Adresi / Address for Correspondence:
Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, İzmir
Tel: 0 232 311 55 58 Faks: 0 232 388 63 74
e-posta: renginarozturk@gmail.com

** S Altuğ Özsoy, Prof. Dr.
Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, İzmir
e-posta: suheyta.ozsoy@ege.edu.tr

Hemşirelik mesleğinin sağlığı yükseltme, hastalıkları önleme, sağlığı geliştirme ve acıyı azaltma olmak üzere dört temel sorumluluğu bulunmaktadır.⁽¹⁾ Hemşireler bu sorumlulukları yerine getirirken, pek çok karar vermesi gereken durumla karşı karşıya kalmaktadırlar.⁽²⁾ Karar verme, hemşirelik uygulamalarının temelini oluşturur. Sağlıklı ya da hasta birey hakkında verilen her kararda profesyonel bir kimliğin geliştirilmesi ve sürdürülmesi için hemşirelerin mesleki değerleri içselleştirmesi kritik önem taşımaktadır.^(3,4,5) İyi gelişmiş bir değer sistemi, karar verme sürecinde ve etik çıkmazların çözümünde hemşireye yardım eden bir kılavuz niteliği taşımaktadır.^(3,6,7) Mesleki değerler; mesleki gruplar tarafından kabul edilen, davranışları etkileyen tutum ve inançlar için standart bir yapı oluşturan düşünce sistemidir.^(4,7) Bu değerler hemşirenin, hasta ya da sağlıklı bireye güvenli bakım vermesini ve çalıştığı ekibin üyeleri ile profesyonel iletişim kurmasını sağlayan standartlardır.^(5,8) Hemşireler, sahip oldukları mesleki değerleri ile mesleki davranışlarını geliştirir ve hemşirelik bakım sonuçlarındaki başarısını artırır.⁽⁹⁾

Hemşirelerin mesleki değerleri, mesleki sosyalizasyon süreci içinde öğrenme ve rol model alma yolu ile gelişir ve şekillenir.^(8,10) Hemşire öğrencilerin öğretim programları boyunca vurgulanan kavramlardan ve uygulamalardan elde ettikleri kazanımları, mesleki değerlerinin şekillenmesi açısından son derece önemli olduğu vurgulanmaktadır.^(4,11) Ülkemizde “Doktorluk, Hemşirelik, Ebelik, Diş Hekimliği, Veterinerlik, Eczacılık ve Mimarlık Eğitim Programlarının Asgari Eğitim Koşullarının Belirlenmesine Dair Yönetmelik (2008)” ve “Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi Lisans Eğitimi Yeterlilikleri (2011)”nde de, “Hemşirelik eğitiminin; hemşirelik mesleğinin temel yapısı, meslek ilkeleri ve meslek etiği hakkında yeterli içeriğe sahip olması gerekmektedir.” ifadesi yer almaktadır.^(12,13)

Aynı zamanda, mesleki değerlerinin belirlenmesi ile hemşirelik eğitimi kazanımlarının da değerlendirilebileceği belirtilmektedir.^(14,15) Araştırmacılar ya da hemşire eğitimciler, mesleki değerleri ölçerek; eğitim çıktıları, öğrencilerin hasta haklarını yorumlamaları, bakım sunduğu bireyin mahremiyetini sağlaması, terapötik iletişim sağlaması, standartlara uygun bakım sunması, hemşirenin kendi bireysel gereksinimlerinden önce bakım sunduğu bireyin gereksinimlerini öncelemesi, diğerlerine yardım etmesi, bireylere eşit hizmet olanaklarını sağlaması, önyargılardan uzak bakım sunması ve eleştirel düşünebilmesini de ölçmüş olurlar.^(14,15)

Hemşire öğrencileri yetiştiren öğretim üye/elemanları, hemşirelik eğitiminin ilk yılından son sınıfa kadar sürekli olarak öğrencilerin mesleğe ilişkin tutumlarını şekillendirirler.^(7,10,16,17,18) Alanyazın çalışmalarında hemşirelik öğrencilerinin öğretiminde görev alan öğretim üye/elemanlarının mesleki değerlerine yönelik tutumlarının belirlenmesi, mevcut ve gelecek eğitim stratejilerinin şekillenmesi için gerekli olduğu belirtilmektedir.^(8,16,17,18,19) Bundan dolayı öğrencileri mesleğe hazırlayan akademisyen hemşirelerin mesleki değerlere yönelik tutumunun belirlenmesi önemlidir. Literatürde hemşirelik mesleki değerlerinin, yaygın olarak Weis

ve Schank⁽³⁾ tarafından geliştirilen özgün ismi Nursing Professional Values Scale olan, Hemşirelik Mesleki Değerler Ölçeği ile ölçüldüğü belirlenmiştir.^(4,5,6,7,8,16,17,18,19) Dünyada hemşire öğrenci, hemşire ve akademisyenlerin mesleki değerlerinin incelendiği,^(6,8,16,17,20) Türkiye’de ise hemşire öğrencilerin ve hemşirelerin mesleki değerlerinin incelendiği araştırmalar bulunmakla birlikte,^(11,15,21,22) akademisyen hemşirelerin mesleki değerlerin belirlenmesine yönelik bir araştırmanın yürütülmediği belirlenmiştir. Buna yönelik bir eksiklik Akbaş ve Tuncer’in⁽²³⁾ çalışmasında da belirtilmiştir.

Bu gerekçeden yola çıkarak, bir hemşirelik fakültesinde görev yapan akademisyen hemşirelerin, mesleki değerlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırma Tipi

Araştırma, tanımlayıcı kesitsel niteliktedir.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırma evrenini, Türkiye’nin batısında yer alan bir hemşirelik fakültesinde görev yapan 120 akademisyen hemşire oluşturmuştur. Araştırmada herhangi bir örnekleme yöntemine gidilmemiş olup, araştırmaya katılmaya gönüllü 89 akademisyen hemşire ile araştırma tamamlanmıştır (katılım oranı = %74.2).

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri, akademisyen hemşirelerin sosyodemografik, eğitim ve mesleki özelliklerini belirlemeye yönelik 15 soru içeren Tanıtıcı Bilgi Formu ve özgün ismi Nursing Professional Values Scale-Revised olan “Revize edilen Hemşirelik Mesleki Değerler Ölçeği” (HMDÖ-R) ile toplanmıştır.

HMDÖ-R’nin, Türkiye’nin farklı bölgelerinde birbirinden habersiz üç araştırmacı grubu tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasının yürütüldüğü belirlenmiştir. Bu üç araştırmada da veriler 2008 yılında toplanmış olup, biri ulusal indekslerde ikisi ise uluslararası indekslerde taranan dergilerde yayımlanmıştır.^(15,21,22) Bu araştırmalarda ölçeğe ilişkin, benzer geçerlilik ve güvenilirlik sonuçlarına ulaşılmıştır.

Bu araştırmada, akademisyen hemşirelerin mesleki değerlerinin belirlenmesi için Özsoy ve Dönmez⁽²¹⁾ tarafından Türk toplumu için geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmış olan HMDÖ-R kullanılmıştır. Özsoy ve Dönmez⁽²¹⁾ çalışmalarında, HMDÖ-R için cronbach alpha katsayısını 0.92 ve varyansın %52.4’ünü açıklayan dört alt boyut elde etmişlerdir. Bu alt boyutlar, “Bakım verme” (7 madde), “Profesyonellik” (11 madde), “Aktivizm” (4 madde) ve “Güven” (4 madde) olarak isimlendirilmiştir. HMDÖ-R, 26 maddeden oluşan beşli likert tipi ölçek olup, puanlaması birden beşe doğru yapılmaktadır (1=Hiç önemli değil, 2=Biraz önemli, 3=Önemli, 4=Çok önemli, 5=En çok önemli). Ölçekten elde edilen en düşük puan 26, en yüksek puan ise 130’dur. Bir kişinin ölçekten yüksek puan

alması, o kişinin güçlü mesleki değerlere sahip olduğunu göstermektedir.⁽⁴⁾ Araştırmamızda, 26 maddeden oluşan HMDÖ-R'nin cronbach alpha katsayısının 0.94 olduğu belirlenmiştir.

Uygulama

Araştırma verileri, Ocak-Şubat 2016 tarihleri arasında akademisyen hemşireler ile yüz yüze görüşülerek toplanmış olup, formların doldurulması yaklaşık 15 dk. sürmüştür.

Etik Onay

Araştırmanın yürütülmesi için, hemşirelik fakültesi etik kurulundan (Karar No: 2016/01) ve fakülte dekanlığından izin, çalışmaya katılan akademisyen hemşirelerden yazılı onam alınmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin analizinde SPSS 16.0 programı kullanılmış olup, sürekli değişkenler aritmetik ortalama, standart sapma, minimum, maksimum değerler olarak, kategorik değişkenler ise frekans ve yüzde olarak hesaplanmıştır. Elde edilen verilerin normal dağılıma uygunluğu tek örneklem Kolmogorov-Smirnov analizi, normal dağılıma uyan iki ortalamanın karşılaştırılmasında bağımsız örnek t testi, üç veya daha fazla grubun ortalamalarının karşılaştırılmasında ise tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizine göre, istatistiksel farklılık çıkması durumunda, farkın hangi gruptan kaynaklandığının belirlenmesinde Scheffe analizi kullanılmış, istatistiksel olarak anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Sınırlılıklar

Bu tanımlayıcı ve kesitsel çalışmanın belirli bir fakülte'deki görev yapan akademisyen hemşirelerin mesleki değerlerinin belirlenmiş olması araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar sadece bu gruba genellenebilir.

Bulgular

Akademisyen hemşirelerin %56.2'sinin 21-35 yaş grubunda olduğu, yaş ortalamasının 35.52 ± 9.60 (min=24, maks=64) olduğu, %95.5'inin kadın ve %57.3'ünün evli olduğu belirlenmiştir. Akademisyen hemşirelerin %52.8'inin 1-10 yıldır akademisyen olarak çalıştığı ve akademisyen olarak çalışılan ortalama yılın 13.38 ± 10.65 (min=1, maks=40) olduğu saptanmıştır. Akademisyen hemşirelerin %84.2'sinin daha önce hemşire olarak çalıştığı belirlenmiştir. Akademisyen hemşirelerin eğitim düzeyinin, %55.0 oranında doktora olduğu, %59.6'sınının kadro unvanının araştırma görevlisi olduğu belirlenmiştir. Akademisyen hemşirelerin %51.7'sinin daha önce değerler ile ilgili eğitim aldığı ve %85.4'ünün öğrencilerine değerler ile ilgili bilgi verdiği saptanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Akademisyen Hemşirelerin Tanıtıcı Özelliklerinin Dağılımı

ÖZELLİKLER	n	%
Yaş Grubu		
21-35	50	56.2
36-45	27	30.3
46 Ve Üzeri	12	13.5
Yaş Ortalaması 35.52 ± 9.60 (Min=24, Maks=64)		
Cinsiyet		
Kadın	85	95.5
Erkek	4	4.5
Medeni Durum		
Bekâr	38	42.7
Evli	51	57.3
Çalışma Yılı		
1-10	47	52.8
11-20	19	21.3
21 Ve Üzeri	23	25.9
Ortalama Çalışma Yılı 13.38 ± 10.65 (Min=1, Maks=40)		
Hemşire Olarak Çalışma		
Evet	75	84.2
Hayır	14	15.8
Eğitim Düzeyi		
Lisans	16	18.0
Yüksek Lisans	24	27.0
Doktora	49	55.0
Akademik Unvan		
Araştırma Görevlisi	53	59.6
Yardımcı Doçent	13	14.6
Doçent	17	19.1
Profesör	6	6.7
Değerler ile İlgili Eğitim Alma		
Evet	46	51.7
Hayır	43	48.3
Öğrencilere Değerler ile İlgili Bilgi Verme		
Evet	76	85.4
Hayır	13	14.6
Toplam	89	100.0

Akademisyen hemşirelerin HMDÖ-R'den almış oldukları toplam puanın 109.87 ± 1.37 olduğu, madde toplam puan ortalamasının 4.22 ± 0.50 olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin bakım verme alt boyutu puan ortalamasının 4.41 ± 0.59 , profesyonellik alt boyutu puan ortalamasının 4.19 ± 0.48 , aktivizm alt boyutu puan ortalamasının 4.12 ± 0.63 ve güven alt boyutu puan ortalamasının 4.07 ± 0.60 olduğu belirlenmiştir. HMDÖ-R madde toplam puanı (KW=1.076, p=0.197), bakım verme alt boyutu (KW=1.460, p=0.085), profesyonellik alt boyutu (KW=1.211, p=0.147), aktivizm alt boyutu (KW=1.142, p=0.147) ve güven alt boyutu (KW=1.232, p=0.096) puanlarının normal dağılıma uyduğu belirlenmiştir (Tablo 2).

HMDÖ-R'den alınan en yüksek ve en düşük beş maddenin incelenmesinde; bakım verme alt boyutunda yer alan "insana saygı ve sadakat ilkelerine rehberlik eden uygulama" (4.44 ± 0.69), "hastanın mahremiyet hakkını koruma"

Tablo 2. HMDÖ-R Toplam ve Alt Boyutlarının Normal Dağılımı ve Puan Ortalamaları

	KW	P	ORT ±SS	MIN-MAKS
Ölçek Toplam Puanı	1.076	0.197	109.87±1.37	62.0-130.0
Ölçek Madde Puanı	1.076	0.197	4.22± 0.50	2.3-5.0
Bakım Verme	1.460	0.085	4.41± 0.59	2.3-5.0
Profesyonellik	1.211	0.147	4.19± 0.48	2.5-5.0
Aktivizm	1.142	0.147	4.12± 0.63	2.2-5.0
Güven	1.232	0.096	4.07± 0.60	2.2-5.0

KW= Kolmogorov-Smirnov analizi

(4.44±0.70), “hastanın ahlaki ve yasal haklarını koruma” (4.43±0.78) ve “hasta güvenliğini sürdürme” (4.42±0.67) maddelerinin ve profesyonellik alt boyutunda yer alan “hemşirelik ve sağlık bakımına ulaşmada eşitliği sağlama” (4.43± 0.65) maddesinin en yüksek ortalamaya sahip beş

madde olduğu ve güven alt boyutunda yer alan “sürekli kendini değerlendirmeye çalışmak” (3.84±0.87), aktivizm alt boyutunda yer alan “mesleki hemşirelik derneklerinin aktivitelerine katılma” (3.91±0.87), profesyonellik alt boyutunda yer alan “kaynakların etkili dağıtımında politik kararlara katılma” (3.92±0.90), “kendi mesleki değerlerine karşı etik durum varsa bakıma katılmayı reddetme” (3.97±1.27) ve “farklı kültürdeki nüfusun sağlık gereksinimlerini karşılamak için sorumluluk alma” (4.01±0.74) maddelerinin ise en düşük puan ortalamasına sahip maddeler olduğu belirlenmiştir (Tablo 3).

HMDÖ-R madde toplam puan ortalaması ile akademisyen hemşirelerin, eğitim düzeyi, akademik unvanı, hemşire olarak çalışma durumu, çalışma yılı, değerler ile ilgili önceden bilgi sahibi olma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$). Ancak HMDÖ-R toplam puan ortalaması ile akademisyen hemşirelerin yaş grubu

Tablo 3. HMDÖ-R Madde Puan Ortalaması Dağılımı

ALT BOYUTLAR	MADDE	ORT±SS	MIN-MAKS
Güven	1- Sürekli kendini değerlendirmeye çalışmak	3.84±0.87	1-5
	2- Hasta gereksinimleri karşılanmadığında konsültasyon / iş birliği isteme	4.14±0.74	2-5
	3- Toplumun sağlık ve güvenliğini koruma	4.26±0.70	2-5
	5- Değerlendirmelere katılma	4.04±0.73	2-5
Profesyonellik	4- Kaynakların etkili dağıtımında politik kararlara katılma	3.92±0.90	1-5
	6- Uygulama için rehber oluşturacak standartlar oluşturma	4.32±0.71	1-5
	7- Öğrencilerin olduğu yerlerde planlı öğrenme aktivitelerini sürdürme ve yükseltme	4.21±0.74	1-5
	8- Uygulama çevresini iyileştirmek için eylemler başlatma	4.11±0.81	1-5
	9- Bilgi ve becerilerini aktarmak için eylemler başlatma	4.06±0.70	1-5
	10- Sağlığa ilişkin aktivitelere aktif katılımı mesleği ileletme	4.28±0.70	2-5
	12- Hemşirelik ve sağlık bakımına ulaşmada eşitliği sağlama	4.43±0.65	2-5
	13- Farklı kültürdeki nüfusun sağlık gereksinimlerini karşılamak için sorumluluk alma	4.01±0.74	2-5
	14- Kendi uygulamaları için yetki ve sorumluluk kabul etme	4.38±0.66	3-5
15- Uygulama alanında yeterliliğini sürdürme	4.40±0.66	3-5	
17- Kendi mesleki değerlerine karşı etik durum varsa bakıma katılmaya reddetme	3.97±1.27	1-5	
Aktivizm	11- Sağlık bakım politikalarının şekillendirilmesinde mesleki hemşirelik demeklerinin rolünü tanıma	4.05±0.81	2-5
	18- Hastayı savunmak için harekete geçme	4.24±0.81	2-5
	19- Hemşirelik araştırmalarına katılma ve/ veya uygun araştırma bulgularını uygulamaya aktarma	4.26±0.84	1-5
	26- Mesleki hemşirelik demeklerinin aktivitelerine katılma	3.91±0.87	2-5
Bakım verme	16- Hastanın etik ve yasal haklarını koruma	4.43±0.78	1-5
	20- Farklı yaşam şekli olan hastalara, önyargısız bakım sağlama	4.40±0.70	2-5
	21- Hastanın mahremiyet hakkını koruma	4.44±0.70	2-5
	22- Doktorların şüpheli veya uygunsuz uygulamalarına karşı koyma	4.41±0.73	2-5
	23- Araştırmada katılımcıların haklarını koruma	4.32±0.80	2-5
	24- İnsana saygı ve sadakat ilkelerine rehberlik eden uygulama	4.44±0.69	3-5
25- Hasta güvenliğini sürdürme	4.42±0.67	2-5	

ve mesleki değerler ile ilgili öğrencilerine bilgi verme durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$) (Tablo 4). Öğrencilerine değerler ile ilgili bilgi veren ve yapılan ileri analize göre 36-45 yaş grubunda yer alan akademisyen hemşirelerin HMDÖ-R'den aldıkları puan ortalamasının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4. Akademisyen Hemşirelerin Tanıtıcı Özellikleri ile HMDÖ-R Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

DEĞİŞKENLER	HMDÖ-R MADDE TOPLAM ORTALAMASI		
	ORT±SS	F/t	P
Yaş Grubu			
21-35 ^a	4.17 0.47	3.317	0.034 b>a, b>c
36-45 ^b	4.45 0.41		
46 Ve Üzeri ^c	4.10 0.58		
Eğitim Düzeyi			
Lisans	4.09±0.69	0.664	0.517
Yüksek Lisans	4.22±0.57		
Doktora	4.26±0.57		
Akademik Unvan			
Araştırma Görevlisi	4.19±0.46	0.685	0.810
Yardımcı Doçent	4.24±0.67		
Doçent	4.30±0.46		
Profesör	4.07±0.56		
Hemşire Olarak Çalışma			
Evet	4.23±0.50	0.229	0.819
Hayır	4.20±0.49		
Çalışma Yılı			
1-10	4.19 0.47	1.460	0.238
11-20	4.39 0.46		
21 Ve Üzeri	4.16 0.62		
Değerler İle İlgili Eğitim Alma			
Evet	4.29±0.45	1.323	0.189
Hayır	4.15±0.54		
Öğrencilere Değerler İle İlgili Bilgi Verme			
Evet	4.29±0.45	3.136	0.002
Hayır	3.84±0.59		

F= Tek yönlü varyans analizi t=Bağımsız örnek t testi

Tartışma

Bu çalışmada akademisyen hemşirelerin HMDÖ-R'den almış oldukları toplam puan ortalamasının, farklı ülkelerde akademisyen hemşireler üzerinde yürütülmüş olan çalışmalardan elde edilen sonuçlara benzer biçimde yüksek olduğu ve akademisyen hemşirelerin güçlü mesleki değerlere sahip olduğu belirlenmiştir.^(10,16-17) Araştırmamızda, akademisyen hemşirelerin en yüksek puanı bakım verme alt boyutundan aldıkları saptanmıştır. Akbaş ve Tuncer de⁽²³⁾

ülkemizdeki akademisyen hemşirelerin etik/deontoloji eğitiminde öğrencilerine en fazla benimsetmek istedikleri değerlerin bakım verme alt boyutu ile ilişkilendirebilecek olan bireye zarar vermeme, yarar sağlama, insan haklarına saygı olduğunu saptamışlardır. Paralel olarak, araştırmamızda da en yüksek ortalamaya sahip maddelerin de “insana saygı ve sadakat ilkelerine rehberlik eden uygulama”, “hastanın mahremiyet hakkını koruma”, “hastanın ahlaki ve yasal haklarını koruma” ve “hasta güvenliğini sürdürme” olduğu belirlenmiştir. Shahriari ve ark.'nın⁽²⁴⁾ yürüttükleri çalışmada da, Tayvanlı akademisyen hemşireler tarafından bakım verme alt boyutuna atıf yapan maddelerin en fazla oranda önemsendiğini belirlenmiştir. Shank ve Weis⁽⁴⁾ ise, Amerikalı ve İngiliz akademisyen hemşirelerin, mesleki ve topluma yönelik sorumlulukları ve toplum savunuculuğu yapma ile ilişkili değerleri daha öncelikli olarak algıladıklarını saptamışlardır. Farklı değerleri öncelikli olarak algılamının nedeni; kültürel nedenler, eğitim sistemi, politik etmenler ve sağlık bakım sistemindeki farklılıklardan kaynaklanabileceği belirtilmektedir.^(6,17) Doğu ülkelerinde bakım, hasta mahremiyeti ön plana çıkarken, batı toplumlarında hasta savunuculuğu, bağımsızlık, bireyin yasal ve ahlaki haklarını korumak gibi ilkeler ön plana çıkmaktadır. Ülkemizin hem doğu hem de batı kültürünün özelliklerini barındırmasına paralel olarak, araştırmamızda hemşirelerin mesleğe akademisyen olarak devam etmelerindeki motivasyon nedeniyle, bakım verme alt boyutundan sonra ikinci sırada profesyonellik alt boyutunu önemli görmeleri beklendiği bir sonuç olarak değerlendirilmiştir. Çünkü akademisyenlik öğretim, buluş, bütünleştirme, uygulama, önemli sonuçlar ve ayrıntılı bir şekilde eleştirilmiş özellikteki uğraşlar olarak tanımlanmaktadır. Akademisyenlerin temel görevleri araştırma, öğretim ve topluma hizmettir.^(25,26) Profesyonellik alt boyutunda tanımlanan maddeler ile akademisyen hemşirelerin görev tanımlarının benzeştiği söylenebilir.

Ölçekte, aktivizim alt boyutunun ve bu alt boyutta yer alan “mesleki hemşirelik derneklerinin aktivitelerine katılma” maddesinin akademisyen hemşirelerce, daha az önemli olarak algılanması, ülkemizdeki hemşirelik derneklerine üyelik oranlarının düşük olması ve kanıta dayalı araştırma sonuçlarının uygulamalara yerleşmemesi gibi nedenlerle açıklanabilir.^(27,28) Araştırmamızda, akademisyen hemşireler için en az önemli görülen alt boyutun, “kendini değerlendirmeye”, “toplumun güvenliğini sürdürme” ve “değerlendirmelere katılma” maddelerini içeren güven olduğu saptanmıştır. Oysa 19 ülkeyi kapsayan uluslararası bir çalışmada, hemşire eğitimcileri için en önemli görülen mesleki değerlere ilişkin alt boyutların doğruluk-güven ve profesyonellik alt boyutları olduğu saptanmıştır.⁽¹⁷⁾ Ülkemizde son dönemde yaşanan sosyopolitik gelişmeler, akademik yaşamın başında yer alan genç akademisyenler için iş güvencesinin kalmamış olması gibi nedenler ile güven boyunun en az önemli görülen mesleki değer alt boyutu olmasını açıklayabilmektedir. Bununla birlikte, araştırmada, örneklemin yarısından fazlasını oluşturan akademisyenlerin araştırma görevlisi oluşu da, bu sonuçta etkili olabilir. Yapılan çalışmalarda da, araştırma görevlilerinin kararlar katılm ile ilgili sorunlar yaşadıkları belirtilmektedir.^(29,30)

Araştırmamızda akademisyen hemşireler tarafından, “kaynakların etkili dağıtımında politik kararlara katılma” maddesi en az önemli görülen maddelerden biridir. Harrington ve ark.⁽³¹⁾ hemşirelerin çok azının sağlık bakım sistemi ve hemşirelik uygulamaları ile ilgili politik kararların farkında olduklarını belirtmişlerdir. Hemşire ve hemşire öğrencilerin politik kararlara katılımları ile ilgili olarak akademisyen hemşirelerin de bu konudaki farkındalıklarının artırılmasına gereksinim vardır. Bu araştırmada, akademisyen hemşireler tarafından daha az önemli görülen bir diğer madde ise, “kendi mesleki değerlerine karşı etik durum varsa bakıma katılmayı reddetme”dir. Bu maddenin, doğrudan bakım ile ilişkili olması nedeniyle akademisyen hemşireler tarafından daha az önemli olarak algılandığı düşünülmüştür.

Son yıllarda yaşanan küreselleşme, savaş ve göçler sonucu uluslararası boyutta olduğu gibi ülkemizde de hemşireler farklı kültürlerdeki bireyler ile temas hâlinindedir.⁽³²⁾ Uluslararası hemşirelik literatüründe farklı kültürdeki nüfusun sağlık gereksinimlerini karşılamak hemşireler için, temel sorumluk olarak kabul edilmektedir.^(33,34) Akademisyen hemşirelere, öğrencilerinde kültürler arası hemşirelik bakımına yönelik olumlu tutumlar geliştirmeleri açısından büyük sorumluluklar düşmektedir. Araştırmamızdaki akademisyen hemşireler tarafından ise, bu madde en az önemli görülen maddelerden biri olarak algılandığı belirlenmiştir. Bu nedenle akademisyen hemşirelerin, öğrencilerine kültürel açıdan farklı toplum gruplarının gereksinimlerine yanıt verecek bilgi ve beceriler kazandırmaları için kültürlerarası hemşirelik bakımının önemini anlamaları ve inanmaları gerektiği belirtilmektedir.⁽³⁵⁾

Araştırmada, akademisyen hemşirelerin eğitim düzeyi, akademik unvanı, çalışma yılı, değerler ile ilgili önceden bilgi alıp almadıkları HMDÖ-R puanı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa neden olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$). Yapılan bazı çalışmalarda, sözü edilen demografik ve meslek yaşamına ait değişkenlerin mesleki değerlerin önem düzeyinde farklılık oluşturduğu,^(4,11,17,18) bazı çalışmalarda ise sözü edilen değişkenlerin mesleki değerlerin önem düzeyinde farklılık oluşturmadığı saptanmıştır.^(16,17,19) 36-45 yaş grubunda yer alan akademisyenlerin diğer yaş grubunda yer alan akademisyenlere göre daha güçlü mesleki değerlere sahip olması, bu yaş grubu akademisyenlerin öğretim üyeliği dönemine denk gelmesi ve öğrencilere yürütülen dersler aracılığı ile daha fazla bilgi aktarılan dönem olması ile ilişkilendirilmiştir. Öğrencilere değerler ile ilgili bilgi veren akademisyen hemşirelerin daha güçlü mesleki değerlere sahip olduğunun belirlenmiş olması; öğrencilerin eğitimleri boyunca geliştirdikleri değerlerin öğretim elemanları tarafından çeşitli derecelerde etkilendiğini ve sosyalizasyon süreci içinde değerlerin şekillendiği görüşünü desteklemektedir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmamızda HMDÖ-R'den almış oldukları puana göre akademisyen hemşirelerin güçlü mesleki değerlere, bunların

arasından öğrencilerine değerler ile ilgili bilgi veren akademisyen hemşirelerin daha güçlü mesleki değerlere sahip oldukları saptanmıştır. Akademisyen hemşireler HMDÖ-R' en yüksek puanı bakım verme alt boyutundan, en düşük puanı ise güven alt boyutundan almıştır.

Mesleki değerler bireysel özelliklerden daha çok içinde bulunulan kültür, sosyalizasyon, rol model alma gibi etmenlerden etkilendiğinden, diğer hemşirelik fakültelerini de kapsayan daha büyük örneklemde akademisyen hemşirelerin mesleki değerleri karşılaştırılabilir. HMDÖ-R, Amerikan Hemşireler Birliği tarafından hazırlanan hemşirenin rol ve sorumluluklarına göre biçimlendirilmiş bir ölçme aracıdır. Türk Hemşireler Derneği (THD) tarafından da, ülkemiz hemşireleri için hemşirenin rol ve sorumlulukları belirlenmiştir. THD'nin hazırlamış olduğu rol ve sorumlulukların, hangi mesleki değerleri kapsadığına ilişkin bir çalışma yürütülebilir. Akademisyen hemşirelerin profesyonellik, aktivizm ve güven alt boyutlarına, bakım verme boyutundan daha az öncelik vermesinin nedenleri yürütülecek araştırmalarla incelenebilir.

KAYNAKLAR

1. International Council of Nurses. The ICN Code of Ethics. Available from: http://www.icn.ch/images/stories/documents/about/icncode_english.pdf.
2. Black BP. Professional Nursing: Concepts & Challenges. 8 th ed. China: Saunders Company; 2014.115-140 p.
3. Weis D, Schank JM. Development and psychometric evaluation of the nurses professional values scale-revised. J Nurs Meas. 2009;17:3221-231. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/20069950>.
4. Shank MJ, Weis D. Service and education share responsibility for nurses' value development. J Nurses Staff Dev. 2001;17(5):226-231. Available from: https://journals.lww.com/jnsdonline/Citation/2001/09000/SERVICE_AND_EDUCATION_SHARE_RESPONSIBILITY_FOR.2.aspx.
5. Horton K, Tschudin V, Forget A. The value of nursing: A literature review. Nurs Ethics. 2007;14(6):716-740. <http://dx.doi.org/10.1177/0969733007082112>.
6. Fisher MD. A comparison of professional value development among pre-licensure nursing students in associate degree, diploma, and bachelor of science in nursing programs. Nurs Educ Perspect. 2014;35(1):37-42. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/24716340>.
7. Lenners DW, Roehrs C, Piccone AV. Tracking the development of professional values in undergraduate nursing students. J Nurs Educ. 2006;45(12):504-511. Available from: <https://www.healio.com/journals/jne/2006-12-45-12/>.
8. Lin YH, Wang LS, Yarbrough S, Alfred D, Martin P. Changes in Taiwanese nursing student values during the educational experience. Nurs Ethics. 2010 Sep;17(5):646-54. <http://dx.doi.org/10.1177/0969733010373011>.
9. Brown SS, Lindell DF, Dolansky MA, Garber JS. Nurses' professional values and attitudes toward collaboration with physicians. Nurs Ethics. 2015;22(2):205-216. <http://dx.doi.org/10.1177/0969733014533>.
10. Hao YF, Li LP, Yue SJ, Liu XH. Measurement of professional identity in Chinese nursing students. Int J Nurs Sci. 2014; 1(2):137-144. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ijnss.2014.05.002>.
11. Donmez RO, Ozsoy S. Factors influencing development of professional values among nursing students. Pak J Med Sci. 2016 Jul-Aug; 32(4):988-993. <http://dx.doi.org/10.12669/pjms.324.10616>.
12. Doktorluk, Hemşirelik, Ebelik, Dış Hekimliği, Veterinerlik, Eczacılık ve Mimarlık Eğitim Programlarının Asgari Eğitim Koşullarının Belirlenmesine Dair Yönetmelik, 2008, Resmi Gazete Sayı 27449, Available from: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/12/20091231-6.htm>.

13. Yüksek Öğretim Kurulu. Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi Lisans Eğitimi Yeterlilikleri, 2011. Available from: <http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=20>.
14. Schmidt BJ, McArthur EC. Professional nursing values: A concept analysis. *Nurs Forum*. 2017;1-7. <http://dx.doi.org/10.1111/nuf.12211>.
15. Acaroglu R. Revize edilen hemşirelerin mesleki değerleri ölçeği Türkçe formunun güvenilirlik ve geçerliği FN Hem Derg. 2014;22(1):8. Available from: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/332758>.
16. López-Pereira A, Arango-Bayer G. Professional values of nurse lecturers at three universities in Colombia. *Nurs Ethics*. 2017;24(2):198-208. <http://dx.doi.org/10.1177/0969733015584400>.
17. Parandeh A, Khaghanizade M, Mohammadi E, Mokhtari Nouri J. Factors influencing development of professional values among nursing students and instructors: a systematic review. *Glob J Health Sci*. 2014 Nov16;7(2):284-93. <http://dx.doi.org/10.5539/gjhs.v7n2p284>.
18. Lui MHL, Lam LW, Lee IFK, Chien WT, Chau JP, Ip WY. Professional nursing values among baccalaureate nursing students in Hong Kong. *Nurse Educ Today*. 2008;28;108-114. <http://dx.doi.org/10.1016/j.nedt.2007.03.005>.
19. Shinyashiki GT, Mendes IA, Trevizan MA, Day R. Profesional socialization: students becoming nurses. *Rev Latino am enfermagem*. 2006;14(4):601-607. <http://dx.doi.org/10.1590/S0104-1169200600040001>.
20. Parvan K, Zamanzadeh V, Hosseini FA. Assessment of professional values among Iranian nursing students graduating in universities with different norms of educational services. *Thrita J Med Sci*.2012;1(2):37-43. <http://dx.doi.org/10.5812/thrita.6441>.
21. Özsoy S, Dönmez RÖ. Nurses professional values scale-revised: Psychometric properties of the Turkish version. *Nursing Practice Today*. 2015; 2(1):16-24. Available from: <http://npt.tums.ac.ir/index.php/npt/article/view/36>.
22. Geçkin E, Ege E, Akın B, Göz F. Turkish version of the revised nursing professional values scale: validity and reliability assessment. *Jpn J Nurs Sci*. 2012;9:195-200. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1742-7924.2011.0020>.
23. Akbaş M, Tuncer İ, Kadioğlu NS. Lisans düzeyindeki hemşirelik okullarında etik eğitiminin durumu. *DEUHYO E Dergi*. 2014;7:206-211. Available from: <http://www.deuhyoedergi.org/index.php/DEUHYOED/article/view/100>.
24. Shahriari M, Mohammadi E, Abbaszadeh A, Bahrami M. Nursing ethical values and definitions: A literature review. *Iran J Nurs Midwifery Res*. 2013;18(1):1-8. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3748548/>.
25. Odabaşı HF, Fırat M, İzmirli S, Çankaya S, Mısırlı ZA. Küreselleşen dünyada akademisyen olmak. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2010;10(3):127-142. Available from: <http://sbd.dergi.anadolu.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/1100-published.pdf>.
26. Pınar İ. Akademisyenlerin etik değerleri üzerine bir araştırma. *İstanbul Üniversitesi İşletme İktisadi Enstitüsü Dergisi*. 2002; 13 (43): 5-19.
27. Özsoy S, Ateş E, Konal E. Türkiye’de hemşirelik dernekleri ve internet ortamındaki profilleri. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*. 2016;32(3):50-64. Available from: <http://hemsirelik.ege.edu.tr/files/02122016dergi.pdf>.
28. Yava A, Tosun N, Çiçek H, Yavan T, Terakye G, Hatipoğlu S. Hemşirelerin araştırma sonuçlarını kullanımında engeller ölçeğinin geçerlilik güvenilirlik çalışması. *Gülhane Tıp Dergisi*. 2007;49:72-80. Available from: https://www.ejmanager.com/mnstemps/7/pdf_GMJ_350.pdf.
29. Dönmez RÖ, Özsoy SA. Türkiye’de hemşirelik yüksekokulları araştırma görevlisi profili. *DEUHYO E Dergi* 2013; 6(2):51-61. Available from: <http://www.deuhyoedergi.org/index.php/DEUHYOED/issue/view/6>.
30. Anıl D, Ertuna L, Uysal İ. Türkiye’deki araştırma görevlilerinin mesleki sorunlarının ikili karşılaştırma yoluyla ölçeklenmesi. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*. 2015;6(2):279-292. <http://dx.doi.org/10.21031/epod.14618>
31. Harrington C, Crider MC, Benner PE, Malone RE. Nursing training in health policy: designing and implementing a new program. *Policy, Politics & Nursing Practice*. 2005;6(2):99-108. <http://dx.doi.org/10.1177/1527154405276070>.
32. Temel BA. Kültürlerarası (çok kültürlü) hemşirelik eğitimi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 2008;11(2):92-101. Available from: <http://e-dergi.atauni.edu.tr/ataunihem/article/view/1025000659>.
33. Loftin C, Hartin V, Branson M, Reyes H. Measures of cultural competence in nurses: an integrative review. *The Scientific World Journal*. 2013;30. <http://dx.doi.org/10.1155/2013/289101>.
34. Shen Z. Cultural competence models and cultural competence assessment instruments in nursing: A literature review. *J Transcult Nurs*. 2015;26(3):308-321. <http://dx.doi.org/10.1177/1043659614524790>
35. Papadopoulos I. The Papadopoulos, Tilki and Taylor Model for the development of cultural competence in nursing. *Journal of Health, Social and Environmental Issues*. 2003;4(1):5-7.